

NOVA PRAVDA

Uredništvo in uprava v Ljubljani,
Narodni dom, I. nadstr. Telefon 77.

Izhaja vsako soboto.

Mesečna naročnina 6 dinarjev,
za inozemstvo pa 8 dinarjev.

Nad osem tisoč rudarjev v nevarnosti za svoj obstoj.

Vlada je odpovedala dobave premoga. — V revirjih je ustavljen obrat. — Vladni ukrep se ni oziral na interese rudarjev. — Znižanju cen premoga ne smejo slediti znižane mezde. — Obupne gmotne in socialne razmere rudarjev. — Nad Trboveljsko premogokopno družbo je postaviti komisariat.

Trboveljska premogokopna družba je zaglala s premogom vso zagrebško, subotško in beogradsko železniško direkcijo. Čez 40 odstotkov letne produkcije odda TPD železnicam.

Ministrstvo za promet je zadnji čas uvidelo, da plačuje TPD predrago premog. Poleg tega je TPD dobavljala premog, ki je bil mnogokrat po kakovosti manj vreden. Ministrstvo za promet je zato zahtevalo od TPD, da zniža cene premoga. Pogajanja so se vlekle dalj časa in TPD ni bila nič kaj voljna popustiti pri premogovih cenah.

Ministrstvo za promet je izdalo na TPD prvi pritisk s tem, da že več mesecev ni hotelo skleniti dolgoročnih dobavnih pogodb in je naročalo premog tako rekoč iz dneva v dan. TPD je ponovno intervenirala pri prometnem ministrstvu, da sklene dolgoročno pogodbo in je bila tudi pripravljena popustiti nekoliko pri ceni. Ministrstvo za promet se pa ni zadovoljilo s ponujenim popustom. Zahtevalo je še večje znižanje dobavnih cen, v kar pa TPD ni privolila.

Čez noč se je ministrstvo za promet odločilo za radikalen nastop proti TPD. Dne 3. t. m. je ministrstvo za promet telegrafično odpovedalo TPD nadaljnje dobave. Še isti dan od 2. popoldne niso železnice sprejemale premoga od TPD.

Na odpoved dobav je TPD odgovorila na ta način, da je takoj delno in popolnoma ustavila obratovanje v svojih rudnikih. TPD je pripravljena obratovati v svojih rudnikih (dokler se ne reši spor z državo) samo toliko, kolikor ima odjema za svoj premog pri privatnikih.

Z ustavitvijo obrata pri TPD je bilo naenkrat na cesti več tisoč rudarjev.

Med tem so se nadaljevala pogajanja med TPD in prometnim ministrstvom, ki pa niso dovedla do pozitivnih rezultatov. TPD je bila pripravljena znižati cene premoga za 10 odstotkov, dočim je zahtevalo prometno ministrstvo 15 odstotkov. V ministrstvu za promet zatrjujejo, da je doslej plačevala država za premog preko 260 milijonov dinarjev več nego bi trebalo.

Ministrstvo za promet je odločeno, da odda dobave premoga na licitaciji. Kateri rudnik bo ponudil ugodnejšo ceno, tisti dobi državno dobavo. Na dolgoročne dobavne pogodbe se ministrstvo za promet ne veže več. Ministrstvo za promet je odločeno, odslej sklepati

pogodbe le direktno z rudniki in odklanja posrednike.

Že zdavnaj je bila prilika, da bi vlada energično nastopila proti TPD. Gotovo pa bi pri tem ne smel biti njen nastop tak, da v prvi vrsti udari delavstvo, in šele v drugi vrsti TPD. Kar je napravila sedaj vlada, je predvsem udarec za delavstvo, kajti bogati TPD ne bo težko obvarovati se vsake izdatne škode in bo končno le rudar tisti, ki bo največ trpel.

Preden se je prometno ministrstvo odločilo obračunati s TPD, bi moralo zavarovati interese rudarjev. Nad deset tisoč slovenskih rudarjev z družinami vred ne bi smela pustiti vlada izven vidika. Neodpustljivo je, da se vlada ni pred odločilnimi ukrepi posvetovala z rudarskimi zastopniki, s katerimi bi gotovo v najlepšem sporazumu našla pota, da bi ostal gospodarski in socialni položaj rudarjev nedotaknjen. TPD bi pa bila primorana popustiti pri dobavnih cenah.

Nečuvstvo je ravnanje TPD, da brez vsakega odpovednega roka odganja rudarje od dela. Plačilni dnevi rudarjev so 1. in 15. v mesecu. Teh rokov bi se morala TPD držati tudi pri odpovedih. TPD se zelo moti, če misli, da je s tistim dnem prenehala njena mezdna obveznost proti rudarjem, ko jim je zaprla dohod v rudnike. TPD bo morala plačati rudarjem vse, kar jim gre v okviru zakona.

Država bo morala v interesu gospodarskega razvoja pristati na to, da sklepa z rudniki dolgoročne dobavne pogodbe. Neplodne licitacije bi povzročale le večno valovanje mezd, kar bi dalo podjetnikom vedno znova priliko, da prikrajšajo delavstvo.

Če bo sedaj TPD primorana, da popusti pri cenah premoga, že v naprej vzdiguje delavstvo svoj protest proti temu, da se znižajo mezde. Gmotni položaj rudarjev je že danes obupen. Vsled nepopolne zaposlenosti zasluži danes rudar komaj 700 do 800 dinarjev mesečno. S tem denarjem že sedaj ne more živeti. Absurdna je misel, da bi dobival rudar za svoje težko delo še nižjo mezdo. Od lakote bi moral poginiti z družino vred. Spor med državo in TPD se absolutno ne sme končati na ta način, da bo končno rudar tisti, ki bo vse utrpel. Kdor pozna kapitalistično gospodo pri TPD ve, da bo sigurno vse poskusila, da prevale svojo izgubo pri državi na rudarje. To pa se ne sme nikdar zgoditi.

Prometno ministrstvo ne sme skleniti s TPD nobene dobave, dokler se TPD pogodbeno ne obveže, da bo rudarjem izplačevala iste mezde kot do sedaj. V varstvo delavskih interesov in tudi svojih interesov mora država postaviti pri TPD komisarija, ki bo vzajemno z Delavsko zbornico kontroliral narast in padec produkcijskih stroškov družbe.

Ozadje spora med TPD in državo.

Govori se, da je pritisk na TPD glede popusta dobavnih cen nastal vsled tega, ker hoče neka politična skupina priti do delnic TPD. Koliko je ta vest resnična, se zaenkrat še ne more kontrolirati. Mogoče je pa pri nas vse.

Dalje se z vladne strani trdi, da so se s strani premogovnikov vršile zlorabe in podkupovanje uradnikov. Tudi te trditve se bodo morale razčistiti.

Pri tej priliki ni odveč, poklicati v spomin vladi, da je marca meseca posebna ministrska komisija pregledala knjige pri TPD. Ta komisija pa ni ničesar izpodtikljivega našla in je zaključila svoje poslovanje z rezultatom: da je vse v redu.

Kako je to, da že takrat ni prišla ministrska komisija do rezultata, da so cene premoga previsoke in da je šele sedaj čez pol leta naenkrat pri TPD vse v neredu? Delavstvo je takrat zaman protestiralo proti delu ministrske komisije in zaman zahtevalo postavitev komisarija pri TPD.

Narodno-strokovna zveza za rudarje.

Predsedstvo Narodno-strokovne zveze je imelo v ponedeljek 6. t. m. izredno sejo, na kateri se je bavilo z ustavitvijo obrata TPD. Izvrševalni odbor je takoj odposlal naslednji dve brzojavki:

«Ministrstvo socialne politike, Beograd.

Prosimo nujne intervencije zaradi ustavitve dela pri Trboveljski družbi, ker prizadetih nad 8000 rudarjev.»

«Ministrstvo saobračaja, Beograd.

Prosimo pospešitve rešenja vprašanja Trboveljske družbe, ker je družba ustavila obrat in je prizadetih nad 8000 rudarjev.»

Izvrševalni odbor je vsled dogodkov pri TPD v permanenci in se dnevno shaja k posvetom. Na vse podružnice je po svojih delegatih poslal natančna navodila o zadržanju članov USZ.

Rudarjem!

Dne 4. septembra t.l. je prejela Trboveljska premogokopna družba od prometnega ministrstva brzojavno obvestilo, da je do nadaljnega odpovedana nabava premoga iz vseh privatnih rudnikov. Družba je na to odgovorila s tem, da je še isti dan ob 15. uri ustavila obrata v Hrastniku in Kočevju, pridržujoč si, da ustavi delo še v ostalih rudnikih, ako ne bi prišlo v doglednem času do sporazuma med njo in vlado.

Na podlagi tega obvestila se je vršila v nedeljo dne 5. t. m. izredna seja upravnega odbora Delavske zbornice, ki je posvetila svojo pažnjo situaciji, ki jo je povzročila navedena odreditev v rudarskih revirjih. Upravni odbor je izvolil iz svoje srede permanenten odbor, ki je takoj naslednji dan interveniral pri rudarskem glavarstvu, velikem županstvu, zbornici za trgovino, obrt in industrijo ter g. ministru Puclju z namenom, da dobi točna pojasnila o vsej stvari, da opozori merodajne činitelje na obupen gmotni položaj, v katerega je pahnili nenadni ukrep na tisoče delavcev, in doseže pri teh činiteljih, da ukrenejo takoj vse, kar je potrebno v zaščito bitnih interesov delavstva.

Vlada je v sporazumu z ministrom prometa sklenila, da odpove Trboveljski premogokopni družbi vsako nadaljnjo dobavo premoga, ker noče znižati cen premoga kljub temu, da je z redukcijami delavstva in z zmanjšanjem njegovih mezd znatno znižala svoje režijske stroške. Na drugi strani pa hoče vlada izločiti vse posredovalne agente in družbe, ki zvišujejo cene premoga in omogočajo korupcijo. Kakor je ta namen tudi iz našega stališča dober in umesten, moramo vendar protestirati proti načinu, kako skuša vlada ta namen doseči. Dejstvo je namreč, da vlada o svojem koraku ni jasno informirala javnosti in zato je navidezno javno mnenje na strani družbe. Udarec, namenjen družbi, je zadel delavstvo: Na tisoče rudarjev je bilo vrženih na cesto brez zakonite odpovedi, ne vedoč, ali bodo mogli uveljaviti pravico do zakonite odškodnine. Prizadeti pa so tudi najširši srednji sloji obrtnikov in malih trgovcev, ki so absolutno odvisni od rudarskega življa.

Komaj se je bilo posrečilo preskrbeti delo brezposelnim, ki so bili prizadeti pri zadnjih redukcijah, se že zopet pojavlja kriza, ki ne bo občutno prizadela samo delavca, temveč vse naše narodno gospodarstvo. Po udariti je dejstvo, da je v rudarskih revirjih beda na vrhuncu. Rudniško delavstvo se nahaja vsled nizkih mezd v težavnem gmotnem položaju. Življenske potrebščine kupuje večinoma na kredit, se zadolžujejo, ne ve pa, kdaj se mu bo zboljšalo ekonomsko stanje v toliko, da bo moglo pokriti svoje dolgovce. In končno ne smemo prezreti činjenice, da bo družba v primeru sporazumljenja med seboj in vlado skušala doseči pokritje svoje momentane izgube s tem, da zniža delavske mezde.

Delavska zbornica smatra za potrebno, da na podlagi teh ugotovitev opozori vlado

in vso javnost na nevarnost velikih krivic, ki prete delovnemu ljudstvu, in na težke posledice, ki bi jih mogel roditi obup tisočev brezposelnih, ako v doglednem času ne pride do zadovoljive rešitve.

Delavska zbornica bo ukrenila vse, kar je v njeni moči, da zaščiti delavstvo in mu pribori povrnitev vse škode na mezdah, povzročene vsled nenadne protizakonite odpovedi. Pazno bo tudi čuvala nad tem, da v primeru znižanja cen premoga ne pride do ponovnih redukcij na delovni sili in plačah.

Delavska zbornica pozivlja delavstvo v rudarskih revirjih, da ohrani mirno kri, ker bo skupno z vsemi strokovnimi organizacijami stala na braniku delavskih interesov. O vseh svojih nadaljnjih korakih bo informirala rudarje in ostalo javnost potom časopisja in na shodih, ki se bodo vršili v sredo, dne 8. t. m. v vseh rudarskih revirjih in na kojih bodo podali referenti točna pojasnila v vsej zadevi.

V Ljubljani, dne 7. septembra 1926.

Delavska zbornica za Slovenijo v Ljubljani.

Komunike osrednjega tajništva delavske zbornice.

Osrednje tajništvo Delavske zbornice je izdalo povodom spora med prometnim ministrstvom in rudniki sledeči komunike:

«Te dni bo morala vlada izdati najusodnejši odlok za celo našo premogokopno produkcijo, pa tudi za celo industrijo. Do sedaj je država dobavljala premog iz državnih in zasebnih rudnikov z neposrednim nakupom, sedaj pa zahteva dobavljanje z javno licitacijo. Ta zahteva je po vsej obliki v resnici upravičena, ker so se vršile pri nabavi premoga, ki so jih izvršila železniška ravnateljstva, velike zlorabe. Zato smatramo za svojo dolžnost, da ob priliki, ko bo vlada izdala ta odlok, posvetimo največjo pozornost temu dejstvu in da računamo s pretečo nevarnostjo.

Pri naših državnih in zasebnih rudarskih proizvajalcih je država največji odjemalec premoga,

katerega rabi za železnice. Ako bi rudniška podjetja izgubila tega odjemalca, bi morala brezposojno propasti. Rudarska kriza je zasedla celokupno evropsko rudarstvo. Češki, poljski, nemški in angleški rudarski podjetniki so tekom več desetletij postali zelo bogati in morejo danes morebitne zgube pri produkciji lažje prenesti, zlasti še, ker dobivajo od vlade podpore za pokritje škode. Naša rudarska industrija z inozemskimi podjetji ne more konkurirati. To nesposobnost povečujejo slabe tehnične naprave v rudnikih, nedostatni železniški promet, prevelika razdalja med rudniki-proizvajalci in sploh zelo drag železniški promet.

Končno pride tretji najvažnejši razlog. Naš premog je namreč, skupaj vzeto, slabše kakovosti. Pri nas se v glavnem proizvaja premog s povprečno močjo 4000 kalorij, z 2 do 3 % žvepla in okrog 20 % žlindre. Cena tega premoga znaša povprečno za vagon 3000 do 3500 Din. Nasprotno pa stane najboljši angleški premog z dvakrat večjo gorilno močjo, popolnoma brez žvepla in brez odpadkov, postavljen v Beograd, 4000 Din vagon.

S stališča zdravega državnega gospodarstva je popolnoma jasno, da je ta tuj premog za naše državne železnice najcenejši. Od njega imajo korist tudi stroji, ker ga je treba voziti manjše množine, vsled česar se stroji mnogo manj kvarijo. To se pravi z drugimi besedami, da bi morala celokupna naša rudarska industrija propasti. V celokupno našo rudarsko industrijo je vložena ena petina celokupnega kapitala in zaposlenih okrog 30.000 delavcev. Če prva vest o licitacijah je povzročila, da so Trbovlje zaprle dva rudnika in odpustile 7000 delavcev in obenem naznanile javnosti, da se v kratkem zaprejo novi rudniki.

Vladi in naši javnosti je treba staviti resno vprašanje: Ali je treba našo rudarsko produkcijo, pa naj bo kakršnakoli že, obvarovati ali ne? Mi smo za to, da se čuva ter da se sistematično izpopolnjuje njena tehnična uredba. Zato sta merodajna dva razloga: 1. Rudarstvo je pri nas osnova v razvoju druge naše industrije. 2. V primerni globi se more priti do premoga boljše kakovosti. Sčasoma bo mogoče preiti na predelavo našega premoga v industrijsko olje, kemikalije in električno energijo. Rudarska produkcija je res breme za skupno gospodarstvo, posebno za državne železnice, pa jo je vendar treba obdržati.»

Protestni shodi rudarjev v revirjih TPD.

V sredo 8. t. m., na praznik, so se vršili v Trbovljah, Zagorju in Hrastniku shodi rudarjev, katere je sklicala Unija slovenskih rudarjev. Shodi niso prinesli onega zaželenega uspeha, ker so pač bili sklicani po eni sami organizaciji in še to brez predhodne dobre priprave.

Shod v Trbovljah.

V Trbovljah se je vršil shod pred Delavskim domom in se ga je udeležilo približno do 1000 rudarjev. Na obrazih zborovalcev se je zrcalila potrlost in deprimiranost. Shod je otvoril g. Krušič, ki je po kratkih uvodnih besedah dal besedo zastopniku Delavske zbornice g. Sedeju. G. Sedej je orisal potek dogodkov zadnjih dni. Pozdravljal je ukrep vlade, ki stremi za znižanjem cen premoga, izraža pa pri tem bojazen, da se bo vsa igra končala zopet na škodo rudarja. Poda poročilo o korakih, ki jih je Delavska zbornica podvzela takoj, ko je zaznala za dogodka, ki se odigravajo med vlado in TPD. Zastopnik Narodno-strokovne zveze, njen predsednik tov. Rudolf Juvan poudarja potrebo zedinjenja rudarjev v takih težkih in kritičnih časih, ostro obsoja postopanje vlade in TPD. Konstatira, da so cene premoga ostale po redukciji iste kot so bile preje, akoravno je TPD redukcijo zagovarjala z znižanjem cen premoga. Razlike, ki so nastale po redukciji in ki gredo v

milijone, si pa lasti TPD v svoje dobro. Rudarji nimajo več draginskih doklad. Ne delajo več polnih dni in ne izplačuje se jim nadurno delo. Opozarja rudarje na kritičnost položaja in jih poziva, naj bodo čuječi. Vse je treba podvzeti, da ne bo tudi ta končni obračun med vlado in TPD plačal rudar. V imenu NSZ pozdravlja protestni shod in obljublja pomoč NSZ.

Po kratkem govoru zastopnice žen, je g. Krušič zaključil shod.

Shod v Zagorju.

Pred rudniško restavracijo se je vršil shod, katerega se je udeležilo 600 do 700 rudarjev. Shod je otvoril v imenu Unije slovenskih rudarjev g. Arh. Poročal je zastopnik Delavske zbornice g. Kopač, ki je orisal položaj rudarjev v zadnjem času. Pozival je delavstvo k solidarnemu nastopu v teh, za njega tako važnih časih. Za njim je pozdravil shod v imenu Narodno-strokovne zveze tovariš Branko Kozinc, kateri je orisal trpljenje rudarja in obsojal TPD, ki se ni ozirala na rudarje in je zvalila vso težo boja med njo in vlado na rame rudarja. Zelo ostro je nastopil proti TPD, ki še nikoli ni pokazala srea do rudarja. Izjavlja, da bo narodno delavstvo znalo solidarno nastopati za interese in pravice rudarjev in poziva vse na solidarne skupne akcije.

Spoštovane gospodinje! Pri nakupu zahtevajte vedno le našo

„Kolinsko cikorijo“

in gotovo boste dobile izvrsten pridelek, ki daje kavi dober okus, izdatnost in lepo barvo! = = = = =

Nastopilo je še nekaj drugih govornikov, na kar je predsednik zaključil shod.

Shod v Hrastniku.

V Hrastniku se je vršil shod v dvorani Delavskega doma, ki je bila nabito polna in je moralo lepo število zborovalcev ostati zunaj dvorane. Ob 4. uri je shod otvoril g. Verden z daljšim nagovorom, in podal potem besedo zastopniku Delavske zbornice, g. Frangu Svetku, ki je v stvarnih besedah predočil zborovalcem tezo vprašanja, ki danes mori vse rudarje. Nastopal je proti TPD, ki je zvalila vso tezo nastalega boja na rame rudarja, in žigosal postopek vlade v tem boju. Vlada bi morala na vsak način misliti na delavstvo, preden se je podala v tak boj. Izjavlja, da bodo delavci podpirali pravičen boj vlade, ako bo le ta znala zaščititi interese rudarjev. Nemoralno bi bilo, ako bi tudi ta končni račun plačal rudar. Ostro obsoja one, ki so hujskali proti shodu, kakor tudi one, ki so smatrali za potrebnejše, iti na božje poti. Ob koncu poziva delavstvo k solidarnosti.

Zastopnik Narodno-strokovne zveze, strokovni tajnik tov. Kravos, pozdravlja shod v imenu NSZ in izjavlja, da je NSZ takoj podvzela vse potrebne korake v zaščito rudarja. Ostro žigosa postopanje TPD, pa ravno tako tudi vlade, ki je šla v boj, ne da bi pomislila na rudarje, ki so na milost in nemilost izročeni TPD in ji služijo tudi za orožje v boju z vlado. Izjavlja, da ni bilo pravilno, da je shod sklicala ena sama organizacija, da pa je vzeti v poštev izvajanje zastopnikov Unije, češ, da so se shodi sklicali nujno in ni bilo časa pozvati druge skupine k sodelovanju. Izjavlja, da je NSZ smatrala za potrebno, udeležiti se vseh protestnih shodov, ne glede na to, kdo jih je sklical. NSZ bo solidarna pri vseh nastopih, katerih cilj bo, varovati interese rudarjev.

Izvajanje zastopnika NSZ je napravilo na vse prisotne zelo ugoden vtis in so zborovalci tudi odobraval izvajanje našega zastopnika.

Po kratkih navodilih g. Svetka, kako naj se rudarji zadržijo v tem boju, je g. Verden zaključil lepo uspeš shod.

javno objavijo vse svoje vloge na ministrstvo in javno izpričajo vse svoje intervencije, ki so jih zadnje leto izvršili v ministrstvu za notranje zadeve. Če bodo objavili prav vse, potem bo takoj jasna slika, kaj prav za prav hočejo.

Radikalni glavni odbor v Beogradu je pretekli teden obravnaval predloge svojih somišljenikov iz Ljubljane in se ne malo začudil, da ljubljanski radikali in radičevci zahtevajo samo izmenjavo gerentov, ne pa volitve. Najslabši vtis je napravilo v Beogradu, da se ljubljanski radikali in radičevci boje volitev. Aktivni radičevski minister je celo izjavil, da njegovi stranki niti na misel ne prihaja, da razpiše vlada volitve in s tem pripomore napredni opoziciji v Ljubljani do — zmage. Ljubljanski radikali in radičevci so torej le pogojno za občinsko avtonomijo, le v tem primeru, če imajo izglede na zmago. Ker so pa ljubljanski radičevci in radikali po svoji moči v Ljubljani brezpomembne politične skupine in ne morejo nikdar računati z absolutno večino, je gotovo, da ne bodo tudi nikdar za volitve in za vrnitev avtonomnih pravic.

Glavni radikalni odbor v Beogradu je razumnejši od svojih eksponentov v Ljubljani. Brez sočasnega razpisa volitev se ni mogel odločiti za postavitve novega gerentskega sveta, v katerem bi naj bili ljudje, ki ne reprezentirajo večinske volje ljubljanskega prebivalstva. Posebno se pa zdi glavnemu radikalnemu odboru nepojmljivo, da se ljubljanski radikali in radičevci vežejo s klerikalci, kar ne pomeni ničesar drugega, kakor izročiti ljubljansko občino v klerikalne roke pod radičevsko-radikalno firmo. Razumljivo je zato, da se glavni radikalni odbor v Beogradu, oziroma notranji minister Boža Maksimović, ne more odločiti za izmenjavo gerentov.

V tem so torej vse tako zvane intrige, da ne pride na mestnem magistratu do normalnih razmer. Vsak objektivni opazovalec mora priznati, da so ravno ljubljanski radičevci in radikali krivi, da še danes ni prevzel v občini svojih funkcij od ljudstva izvoljeni občinski svet.

Priljubljeni smo podpreti vsako resno akcijo, katere namen bi bil izvolitev občinskega sveta v Ljubljani. Nobenega stika pa ne bomo imeli z onimi, katerih namen je le, poslužiti se nasilja, še nadalje kršiti občinsko avtonomijo, samo da zadoste svojim bolnim in domišljavim osebnim ambicijam.

Boj za avtonomijo ljubljanskega mesta.

Pred dnevi je bilo časopisje polno vesti, da se gerenti ljubljanske občine zamenjajo z vladnim komisarjem, kateremu bo dodeljen sosvet, obstoječ iz zastopnikov vseh strank. V zvezi s temi vestmi se je imenovalo že ime vladnega komisarja in pristavljalo, da tudi razpis občinskih volitev ni daleč.

Izkazalo se je, da so bile časopisne vesti zaenkrat preuranjene in da komaj imenovani vladni komisar še ne bo nastopil svojega mesta na magistratu, ker so prišle baje vmes — intrige. Zaradi pravnškega kongresa in sejma ostane še štirinajst dni v funkciji dosedanji gerentski svet. Možno je pa tudi, da se odložena izmenjava gerentov sploh ne bo izvršila, vsaj v štirinajstih dneh še ne. Tako je ostalo zopet vse pri starem in nihče ne ve točno povedati, kdaj se bodo vrstile ljubljanskemu mestu avtonomne pravice.

Prav nobenega povoda nimamo, navduševati se za izmenjavo gerentov, ker smo načelni nasprotniki vsakega gerentstva. Naša parola je: razpišite volitve ter omogočite redno poslovanje občinskemu svetu, ki je edini poklican, da odločuje v občinskem gospodarstvu. Z imenovanjem drugega gerenta ni niti najmanj popravljena krivica, ki se dela ljubljanski občini, ampak je le podaljšano in znova potrjeno nezakonito stanje, ki onemogočuje ljubljanskemu prebivalstvu, posluževati se svojih avtonomnih pravic pri upravi mestne občine.

Radičevsko-radikalno in klerikalno časopisje venomer udara na veliki boben, da je SDS tista, ki je za gerentstvo in proti občinskim volitvam. Vse kričanje pa ne najde nikjer odmeva, ker je vsakemu otroku znano, da SDS kot opozicijska stranka sploh ni mogoče zadržati razpisa občinskih volitev. Če so radičevci in radikali tako vneti za avtonomijo ljubljanskega mesta, potem naj pritisnejo na svojega ministra, da razpiše vo-

litve. To jim vendar ne bo težko doseči, če imajo količkaj politične veljave.

Znano pa je, da uganjajo ljubljanski radičevci in radikali najnesramnejšo komedijo s svojim bojem za avtonomijo ljubljanskega mesta. Radičevci in radikali hočejo samo izmenjavo gerentov, protivijo se pa razpisu občinskih volitev. Radičevci in radikali hočejo le z vladnim dekretom zavladati nad Ljubljano in razpisati občinske volitve šele enkrat drugo leto, ko se bodo njih eksponenti primerno »vpeljali« v občinske posle. Prav isti namen imajo z Mestno hranilnico in radičevski kandidat že komaj čaka, da prevzame hranilnično pravno zastopstvo. Radičevci in radikali se torej ne bojujejo za avtonomijo ljubljanskega mesta, ampak je edini njihov cilj: politična eksploatacija mestnega gospodarstva.

Skraini čas je že, da se razkrinka radičevsko-radikalno žongliranje z avtonomijo ljubljanske občine. Eno leto že, odkar je spoznavaška zveza na vladi, kriče »Narodni dnevnik« in vsi njegovi priveski, da morajo gerenti zapustiti magistrat. Toda nikdar pa vladna glasila ne razkrijejo svojih pravih namenov, ki jih imajo z ljubljansko občino. Pozivamo ljubljanske radikale in radičevce, da

Politični pregled.

Pred zasedanjem narodne skupščine. Na seji ministrskega sveta je bilo sklenjeno, da se skliče dne 4. oktobra narodna skupščina. Prva skupščinska seja bo svečana, ker se jo udeležijo tudi češkoslovaški parlamentarci, ki bodo na obisku v Jugoslaviji. Do 20. oktobra, ko se začne redno zasedanje narodne skupščine, ni pričakovati posebnih parlamentarnih dogodkov, ker bodo naši vodilni politiki zaposleni s sprejemom češkoslovaških poslancev.

Zamotane razmere v radikalni stranki. O enotnosti v radikalni stranki ni več govora. V radikalnem poslanskem klubu so se pojavile številne frakcije, ki vodijo med seboj vedno bolj ostri boj. Posebno agresivna je v zadnjem času Pašičeva skupina, ki zahteva Uzunovičev odstop in povratek Nikole Pašića na mesto ministrskega predsednika. Maksimovičev in Uzunovičev ožji prijatelj v radikalnem klubu pa trdi, da so pašičevci v manjšini in nezmožni izvesti odločujočo akcijo

proti sedanjemu režimu. Po vesteh teh krogov tudi sam Pašić ne želi padea Uzunovićeve vlade. Kaj je res, se bo pokazalo že v prvih dneh zasedanja narodne skupščine. — Pašićev prihod v Beograd še sedaj ni definitivno javljen. Stara Pašićeva taktika je, da skriva dan prihoda v domovino. Zelo mu ugaja, če preseneča politično javnost s svojim prihodom. Bomo videli, koga bo to pot presenetil. Samo, če se mu ne bo zgodilo, da bo sam najbolj presenečen, ker ne bo našel več onega oporišča za svoje akcije, kot ga je bil doslej navajen najti. — Da se v radikalni stranki resno pripravljajo na važne politične dogodke, je dokaz tudi to, da se je pripeljal v Beograd zopet mož iz stare garde, Aca Stanojević, ki je cele dneve konferiral z vodilnimi politiki iz radikalne stranke. Stari Stanojević hoče pač zlimati v razmahu se nahajajočo radikalno stranko. — V Jagodini je znani radikalni disident, Nastas Petrović, sklical sestanek svojih pristašev, katerim je pripovedoval, da ga Nikola Pašić prosi, naj se zopet vrne v stranko. Petrović je izjavil, da bi bil pripravljen vrniti se, toda le pod pogojem, da se iz stranke vržejo nesolidni elementi in ostanejo samo preizkušeni radikali iz stare garde. Pašićevci taje, da bi dobil Petrović kakšno vabilo za zopetni vstop v radikalno stranko in da ima Petrović s svojimi izjavami le namen, da opozori javnost na svojo brezpomembno osebo. — V Nišu je radikalni zbor izključil iz stranke večje število uglednih radikalov, ker so pri zadnjih občinskih volitvah nastopili proti oficialni radikalni list.

Nezadovoljstvo nad radićevci. Šibeniška krajevna organizacija je na svojem zborovanju sprejela resolucijo, podpisano od 250 članov, v kateri se izreka nezaupnica poslancu Zagorec. V Dalmaciji se že dalje časa opaža gibanje, ki stremi za tem, da se kmetje osvobodijo vpliva zagrebske gospode. Zagorec je eden najbolj vnetih privržencev Stepana Radića. Zadnje dni je po Dalmaciji službeno potoval minister Šuperina. Pri tej priliki je stopil seveda v stik s svojimi političnimi somišljeniki. Sprejem Šuperine pa ni bil posebno zadovoljiv za generalni štab HSS. Vseposod so Šuperini iznašali najhujše očitke proti vodstvu stranke, ki se za potrebe severne Dalmacije čisto nič ne briga.

Mrtvi so glasovali. Radikali se na vse načine prizadevajo, da bi izposlovali razveljavljenje občinskih volitev v Beogradu. Sedaj so predložili državnemu svetu dokaze, da je pri občinskih volitvah glasovalo nad 3000 mrtvih in odsotnih volilcev. Seveda pa radikali z navedbo teh dokazov previdno molče, za koga so glasovali mrtvi in odsotni volilci, ali za radikale, ali za demokrate. Tudi molče o tem, kdo je pošiljal na volišče varalice, da so volili za mrtve in odsotne volilce. Volilne imenike v Beogradu so sestavili radikali, torej so radikali pustili v volilnih imenikih mrtve in odsotne. Brez posebnega namena tega niso storili. Znanе so radikalne metode pri volitvah. Ker jim že mrtvi in odsotni volilci niso pripomogli do zmage, naj jim sedaj pripomorejo do razveljavljanja volitev.

Nikić obtožuje radićevce. Kakor znano, so radićevci vložili proti ministru Nikiću obtožbo, o kateri naj razpravlja anketni odbor. Ko je bilo Nikiću znano besedilo obtožbe je takoj izjavil, da je velik del poslov, zaradi katerih ga sedaj obtožujejo, izvršil izključno na zahtevo Stefana in Pavla Radića. Nikić izjavlja, da so št. Radić, dr. Pernar in Basariček za denar vršili razne državne posle. Št. Radić je s seljaškim denarjem podpiral svoje sorodnike. Dr. Nikić trdi končno, da je št. Radić kot prosvetni minister nakupil iz svoje lastne knjigarne knjig za 120.000 dinarjev. Radićevski poslanci so baje podpisali obtožnico proti Nikiću, ne da bi vedeli za vsebino.

Zakon o centralni upravi. Zatrjuje se, da bo takoj začetkom zasedanja narodne skupščine predložen v razpravo zakon o centralni upravi. Reducirati se imajo po novem zakonu ministrstvo za izenačenje zakonov in ministrstvo ver, ki bi se

združilo z ministrstvom pravde. Reducira se ministrstvo za socialno politiko, ki bi se združilo z ministrstvom zdravja in socialne skrbi. Odelek o delavstvu, ki je doslej pri ministrstvu za socialno politiko, bi bil spojen z ministrstvom za trgovino in industrijo. Reducira se ministrstvo za agrarno reformo in ministrstvo za šume in rude, ki se razdeli med ministrstva za poljedelstvo in trgovino.

— Pečat reakcionarstva si bo pritisnil današnji režim z redukcijo ministrstva za socialno politiko, katerega najbistvenejši del hočejo priključiti — trgovini in industriji.

Nov razcep med zemljoradniki. Iz zemljoradniške stranke je izstopil bivši poslanec Stanko Miletić, ki je ustanovil novo stranko z nazivom: Narodna težakška stranka.

Po drugih državah.

Masaryk o političnih dogodkih v CSR. Dopisniku nekega praškega dnevnika je prezident Masaryk izjavil, da je z delovanjem uradniške vlade zelo zadovoljen. Če se bodo in kdaj se bodo stranke odločile za sodelovanje v vladi, ni predsednikova reč. Stranke imajo vedno tako vlado, kakršno zaslužijo. Glede Nemcev je mnenja, da je njih dolžnost, da so zastopani v vladi. V interesu republike je prijateljsko sodelovanje med Čehoslovaki in Nemci. Afera generala Gajde še ni zaključena. Vlada ima v rokah odločilne ruske dokumente. Pri celi stvari ne gre več za Gajdo, ampak za tiste, ki ga varujejo. V volitvah prezidenta, ki se vrše prihodnjo pomlad, je izjavil Masaryk: Volitev predsednika ni moja reč, ampak reč naroda in republike. Osebo me prav nič ne razburja. Jaz bi bil srečen, če bi se zopet lahko posvetil žurnalistiki.

Zasedanje Društva Narodov. V Ženevi je bilo otvorjeno VII. zasedanje Društva Narodov. Za predsednika skupščine je bil izvoljen jugoslovanski zunanji minister dr. M. Ninčić. V nastopnem govoru je dr. Ninčić poudaril, da je bila z njegovo izvolitvijo izkazana njegovi domovini čast in da bo glasovanje izzvalo globok vtis v Jugoslaviji, ki je najodločnejša pristašica Društva Narodov. Kljub vsem težkočam, ki jih je moralo prenesti, bo Društvo Narodov izšlo iz tega zasedanja jačje, kakor je bilo kdaj. V sedmih letih svojega obstoja je Društvo Narodov napravilo že odlične usluge človeštvu, prizadetemu od vojne. Govor dr. Ninčića je vzbudil veliko pozornost in splošno pritrdjevanje. Španija se ne udeležuje zasedanja, kar opravičuje z začasnim desinteresmentom. Najvažnejši akt zasedanja je: sprejetje Nemčije v Društvo Narodov.

Rudarska kriza na Angleškem. Konferenca strokovne organizacije rudarjev je s 557.000 proti 225.000 glasovom pooblastila izvrševalni odbor, da sme skleniti sporazum z lastniki premogovnikov. Pooblastilo ni omejeno na delovni čas in na višino mezd. S tem sklepom je nastala v rudarski krizi na Angleškem bistveno spremenjena situacija. Na žalost se mora ugotoviti, da so pričeli rudarji popuščati in da bodo uspehi štrajka minimalni na-

pram žrtvam, ki so jih morali doprinesiti rudarji. Na sklep konference strokovnih organizacij se je ministrski predsednik Churchill takoj izjavil pripravljenega, da skliče zastopnike rudarjev in premogokopov na zborovanje. Pričakovati je, da se nahaja rudarska kriza na Angleškem pred zaključkom. Voditelj delavske stranke Macdonald je izjavil svoje zadovoljstvo nad sklepi konference zveze strokovnih organizacij. Značilno je, da se delavska stranka ni bogve kaj izpostavljala za štrajk rudarjev. Macdonald je takoj prvi dan, ko je izbruhnil štrajk, opozarjal rudarje, da naj bodo preudarni in umerjeni v svojih zahtevah. Očividno angleški rudarji niso poslušali nasvetov preizkušene delavskega voditelja.

Revolucija v Španiji. Položaj diktatorja Primo de Riveraja je vedno manj vzdržan. V Madridu se je uprlo vojaštvo proti vladi diktatorja in s silo hotelo doseči odstop Primo de Riveraja. Posadki v Madridu so sledili tudi večji vojaški oddelki po ostali državi. V raznih mestih je prišlo do krvavih bojov med diktatorju zvestimi četami in uporniki. Uradno se sicer razglasa, da so v bojih zmagale vladne čete, vendar zaenkrat še ni tako jasna situacija, da bi se lahko trdilo, da se je Primo de Rivera obdržal na oblasti. Splošno se pričakuje, da bo Primo de Rivera primoran demisionirati. Prva naloga nove vlade bi bila: razpis volitev. — Španski prestolonaslednik je resno obolel in bi za primer njegove smrti nastale tudi glede prestolonasledstva politične homatije. Španski kralj se pripravlja na odstop in je zato tem nujnejše, da bi bilo prestolonasledstvo urejeno, kar pa s smrtjo prestolonaslednika ne bi bilo.

Sestanek interparlamentarne unije v Ženevi se vrši ob istem času ko zboruje Društvo Narodov. Namen interparlamentarne unije je zbližanje parlamentarcov vsega sveta. V uniji so včlanjene tudi Zedinjene države ameriške, ki ne pripadajo Društvu Narodov.

Amerika se oboroži. V beli hiši je predsednik Coolidge odločno izjavil, da bo Amerika pričela z intenzivno gradnjo zračne flotile in podmornic, kakor hitro se ne skliče in pozitivno ne zaključi razorožitveno konferenco v Ženevi.

Strokovni vestnik.

Nepravilnost in netaktnost. Unija slovenskih rudarjev je sklicala za sredo 8. t. v revirjih svoje shode in je nanje povabila zastopnike Delavske zbornice, ni pa povabila k sodelovanju drugih strokovnih skupin, kar je vsekakor nepravilno. Netaktno pa je, da je Bernotova skupina v teh težkih časih agitirala v revirju proti tem shodom in jih obeleževala za politične shode. Akoravno so bili shodi nepravilno sklicani, moramo konstatirati, da se na njih ni agitiralo za nobeno organizacijo, pač pa so povsod potekali mirno in stvarno. Zeleti je le, da se v bodoče sklicujejo skupni shodi vseh skupin potom dogovora ali pa kar bi bilo edino pravilno, take shode naj sklicuje Delavska zbornica.

PRAGERSKO. Ustanovitev nove podružnice NSZ. V soboto 4. t. m. se je vršil na Pragerskem delavski shod, katerega je sklicalo okrožno tajništvo NSZ v Mariboru. Na shodu, ki je bil dobro obiskan, je tov. Tumpej obrazložil pomen in namen strokovne organizacije s posebnim

ozikom na NSZ. Orisal je bedo delavstva in se pri tem dotaknil slabih razmer delavstva na Pragerskem, kjer delavstvo podjetnik do skrajnosti izrablja. Po stvarnem izvajanju tov. Tumpeja se je izvolil naslednji pripravljalni odbor: predsednik tov. Jože Žumer, v odbor pa tov.: Drago Jančič, Vilko Ogrinc, Frane Drev, Miha Drev, Jernej Faleš, Frane Mihelak in Minka Kirbiš. Novi odbor je šel takoj na delo in se bo vršil v najkrajšem času ustanovni občni zbor. Zelimo v novemu odboru veliko uspeha! — O razmerah v naših tovarnah bi lahko mnogokaj napisali, pa bomo to storili prihodnjič enkrat. Danes naj samo povemo, da imamo tu nekega mojstra, ki je zagrižen Nemec in nas še vedno zmerja s psi itd. Tu delamo po 12 ur in imamo najvišjo mezdo po 3-50 Din na uro. Pa kakor rečeno, o tem prihodnjič več.

Delavstvo artiljerijske delavnice v Ljubljani je imelo svoj sestanek v nedeljo 5. t. m. Sestanek je

vodil tov. Grašič in na njem poročal predsednik NSZ tov. Rudolf Juvan. Izvolil se je pripravljali odbor, v katerega so bili izvoljeni: za predsednika tov. Fran Kožuh, za podpredsednika tov. Ivan Majdič, za tajnika tov. Valentin Vrabec, za blagajnika tov. Ivan Sterle in za odbornika tov. Franc Pezdir in Lojze Koprivec. Sklenilo se je, da se vrši 3. oktobra ob devetih dopoldne v Narodnem domu ustanovni občni zbor nove podružnice.

SREDNJA VAS PRI BOHINJU. V sredo 8. t. m. se je vršil pri nas informativni sestanek NSZ, na katerem je tov. Poženel poročal o potrebi strokovne organizacije in o položaju delavstva. Iz-

voljen je bil tudi pripravljali odbor, katerega objavimo v prihodnji številki.

ZIDANI MOST. Tukajšnja podružnica «Unije» je imela v ponedeljek 6. t. m. svoj redni občni zbor v gostilni g. Juvančiča. Občni zbor je otvoril in vodil tov. Franc Ljubej in je na njem poročal strokovni tajnik tov. Vladimir Kravos iz Ljubljane. Po poročilih se je izvolil naslednji odbor: predsednik tov. Franc Ljubej; tajnik Franc Špiler; blagajnik Franc Breznikar; odborniki Jakob Peklar, Karel Podlesnik, Franc Dremelj in Anton Šmuc; nadzornik tov. Jože Peklar in Jakob Zupan.

*

Mladinski vestnik.

JESENICE. Tukajšnje «Bratstvo» je dne 26. avgusta t. l. priredilo prav lepo uspehi družabni večer. Pod vodstvom br. Staneta Bokala je koncertiral društveni violinski sekstet prijetne komade. Večer je otvoril društveni tajnik, pozdravil navzoče, predvsem osrednjega predsednika Narodno-socialne mladine br. Br. Kozince, dalje na vojaškem dopustu se nahajajočega br. Vanda Bokala ter novo vstopivše člane, ki so večinoma vajeni in vsi gojenci tamburaškega zbora. Po otvoritvi je v zbranih besedah in z le njemu lastno prikupnostjo predaval br. Branimir Kozine prav poljudno o mladinskem pokretu, njegovi potrebi ter pomenu in žel obilo priznanja. Med koncertom seksteta so se recitirale pesmi, in sicer Grudna, Cankarja, Heineja, Vuka, Ketteja in Reharja z več in manj posrečenimi nastopi raznih bratov. Pred zaključitvijo

programa se je prav pristržno in z občutjem resničnega bratstva v imenu vse mladine poslovil od br. Toneta Vilmana, ki odhaja v Prekmurje, brat Branko Kozine. Zelel mu je na trnjevi poti življenja srečo in blagostanje, predvsem pa dobro tovarištvo, ki ga je s tem, da mora mladinsko organizacijo zapustiti, izgubil. Društvo samo je v polnem delovnem teku. Med drugim pridno vežbata tamburaški zbor in violinski sekstet. Za dostojno proslavo obletnice rojstva Karla Pulpana se že pripravlja in na prireditve že danes opozarjamo. — V četrtek dne 16. t. m. se pa vrši članski sestanek organizacije, ki bo služil predvsem v svrhu notranjega pojačenja društva. Na sestanku predava brat Stane Bokal. — Delo je naše geslo in z žrtvovanjem se zmaguje!

*

Tedenske vesti.

— **Redukcija uradniških doklad je definitivna.** Generalna direkcija državnega računovodstva je izdala svoje tolmačenje o zmanjšanju draginskih doklad, kjer pravi, da zmanjšanje doklad ni začasno, temveč da je sklep ministrskega sveta št. 99.000 z dne 23. julija 1926. nova pravna baza, na kateri se je na novo uredila višina osebnih uradniških doklad in da se bo torej odbitek odslej redno odračunaval.

— **Desetletnica bitke na Kajmakčalanu.** Dne 30. t. m. se slovesno proslavi deseta obletnica bitke na Kajmakčalanu. Proslave se udeležijo vse zavezniške države, ki so se bitke udeležile.

— **Českoslovaški parlamentarci obiščejo Beograd** dne 3. oktobra in ostanejo v Jugoslaviji do 10. oktobra. Poleg Beograda posetijo českoslovaški parlamentarci Topolo, Skoplje, Zagreb, Split, Sušak, Ljubljano in Bled.

— **Preganjanje slovenskega tiska v Italiji.** Zadnji številki «Malega lista» in «Goriške Straže» sta bili zaplenjeni, ker sta priobčili interpelacijo poslanca Besednjaka na ministra za promet v zadevi prestavljanja slovenskih in hrvaških železničarjev iz Istre v Južno Italijo. Zaradi teh premestitev morajo živeti železničarji dvojno gospodinjstvo, ker morajo družine zaradi življenjskih razmer ostati navadno v Istri. Taka prestavljanja železničarjev značijo toliko kakor bi se jih odpustilo iz službe.

— **V nižjo vojno akademijo v Beogradu** se je prijavilo 1300 reflektantov. Sprejetih bo samo 600 učencev.

— **Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani** razpisuje: službeno mesto zobnega tehnika-asistenta, nadalje službeno mesto zobne tehničarke-asistentke in blagajničarke. Tudi sprejme urad za sedaj brezplačno v službo vajenca za zobotehnično delavnico, ki mora dokazati, da je absolvirala meščansko šolo ali štiri razrede srednje šole. Interesente opozarjamo na tozadevni razpis v «Uradnem listu» z dne 4. septembra.

— **Kongres pravnikov kraljevine SHS** se vrši od 9. do 11. septembra v Ljubljani. Priglasenih je do sedaj že nad 1200 udeležencev. Na dnevnem redu kongresa so sledeči referati: 1.) Izenačenja

zakonskih (bračnih) prav v kraljevini. 2.) Vprašanje valorizacije. 3.) Pravni značaj in tehnika naših finančnih zakonov. 4.) Vprašanje državljanstva. 5.) Reorganizacija upravnega sodstva. 6.) Odškodnina za nepravilno odrejeni preiskovalni zapor. 7.) Vprašanje notarijata.

— **Iz Delavske zbornice v Novem Sadu.** Po odredbi ministrstva za socialno politiko sta bila tajnik novosadske Delavske zbornice Pavel Tadić in blagajnik Zbornice za trgovino Dimitrije Gjorgjević od službe suspendirana. Preiskava je baje dognala, da sta uradnika zakrivila neke nepravilnosti.

— **Ustanovitev tkalske šole.** S 1. oktobrom se otvori v Kranju tkalska šola. Mestna občina bo preskrbela potrebni lokal, kurjavo in razsvetljavo, kranjska tvornica bombaževih tkanin pa učno osobje in učne pripomočke.

— **Ustanovitvena taksa zasebnih nameščencev.** Delavska zbornica sporoča: Ker so prihajala na Delavsko zbornico vprašanja glede nastanitvene takse zasebnih nameščencev, se je obrnila na finančno delegacijo v Ljubljani ter prejela od nje sledeče pojasnilo: Pristojbini po tar. post. 40. v zvezi s § 16. zakona z dne 9. februarja 1850., drž. zak. št. 50, odnosno z dne 13. decembra 1862., drž. zak. št. 98, podlegajo načelom vse odemske službene pogodbe, ako so polistinjene. Vendar za polistinjene ni potrebna formalna pismena pogodba. Za pristojbinsko obveznost zadostuje tudi enostranska pravna listina (nastanitveni dekret, volilni protokol 8), čeravno je podpisana le od službodajaleca. Kjer službena pogodba sploh ni polistinjena, seveda tudi ni pristojbinske dolžnosti. Glede trgovskih pomočnikov z dne 16. januarja 1910., drž. zak. št. 20, da pismene zabeleške, ki jih daje službodajalec službojemalcu po sklenjeni ustni pogodbi o njegovih pravicah in dolžnostih iz službene pogodbe, če niso podpisane, ne tvorijo pristojbini podvrženega polistinjena pogodbe. Kjer pa so te zabeleške podpisane ali kjer sklenejo trgovski nameščenci s službodajalcem pismeno službeno pogodbo, morajo seveda plačati pristojbino po tar. post. 40. navedenega zakona. Ali je namestitev za-

časna ali stalna, je za pristojbinsko dolžnost brez pomena, temveč vpliva le na odmernost podlago v zmislu § 16. navedenega zakona.

— **Nakazovanje pokojnin.** Upokojen državni nameščenec ne dobi z upokojitvenim dekretom nakazano tudi pokojnino. Vprašanje pokojnine se obravnava čisto zase. Seveda z balkansko počasnostjo. Nič čudnega ni, če čaka upokojenec na svoje prejemke pol leta ali pa tudi dve leti. Nihče ne vpraša upokojenca, od kje naj dobi sredstva za preživljanje. Državna blagajna mu kratkomalo ne izplačuje ničesar in upokojenec mora za pošteno službo državi na stare dni stradati in se zadolževati. Gotovo si mogočeži v Beogradu mislijo, saj si navajen stradati že iz časov, ko si aktivno služil, če še sedaj malo bolj stradaš, kaj zato nam — sitim! Prav isto mizerijo glede pokojnine doživljajo vdove. Tudi te ne morejo in ne morejo priti do svojih zakonitih prejemkov. Prve mesece ali prva leta po prevratu smo še razumeli okornost državne uprave in vsakdo je še nekako potrpel, če mu niso bili takoj nakazani pokojninski prejemki. Po osmih letih bi pa bile že lahko odpravljene vse nerednosti. Z upokojitvenim dekretom bi moral biti ugotovljen tudi znesek pokojnine in določena blagajna, kjer se bo izplačeval denar.

— **Zvišanje poštne pristojbine.** Ministrski svet je sklenil, da se s 1. oktobrom zvišajo poštne pristojbine, da se tako najdejo sredstva za pomoč poplavlencem. Pristojbina za navadno pismo bo znašala 1-50 Din, za dopisnico, oziroma razglednico 1 Din, navadna tiskovina 50 par. Dosedanje znamke se bodo pretiskale.

— **Načrt novega zakona o osnovnih in srednjih šolah** predloži ministrstvo prosvete narodni skupščini v sklepanje.

— **Planinski dan pri «Zlatorogu» v Bohinju.** Savez naših planinskih društev je imel v soboto 4. t. m. v hotelu «Zlatorog» svojo letno skupščino, združeno s planinskim dnevom. Zastopano je bilo Slovensko, Srbsko in Hrvatsko planinsko društvo in društvo planincev v Bosni in Hercegovini. Savez ima skupno 17.286 članov. Skupščina je med drugim sklenila, da ostane Savez glede voznih olajšav pri svoji prvotni zahtevi, ki predvideva 50 odstotkov popusta. Pri volitvah je bil za predsednika Saveza izvoljen predsednik SPD dr. Fran Tominec.

— **Križarka «Dalmacija».** V Boko Kotorsko je prispela prva križarka vojne mornarice, ki je bila zgrajena v Nemčiji. Prva naša večja vojna ladja obišče vsa važnejša pristanišča naše obale, nakar vrne poset nekaterim prijateljskim vojnim mornaricam v inozemstvu.

— **Tajfun.** Na Japonskem je divjal strašen tajfun, ki je zrušil cele vasi in mesta ter zahteval veliko človeških žrtev. Več vlakov je bilo vrženih s tira. V Akenegahari je vihar uničil 40 letal.

— **Velika korupcijska afera,** vendar zaenkrat ne pri nas, ampak v Indiji. V bližini Bombaya je hotela vlada osušiti večje močvirje. Stroški osuševalnega dela so bili preračunjeni na 2.700.000 funtov šterlingov. Delo nikakor ni napredovalo. Trdka, ki je bila poverjena z osuševanjem, je vedno znova predlagala neproračunjene izdatke, tako da je potrošila država že nad osem milijonov funtov šterlingov. Prišla je uradna komisija, ki je ugotovila nezaslusne manipulacije in tatvine, katerih so se udeležili zastopniki trdke, uradniki in tudi politiki. Država je bilo ogoljufana za nič manj kot 6.000.000 funtov šterlingov.

— **Specijalist za pomlajevanje v Beogradu.** Znan ruski specijalist za pomlajevanje dr. Voronov pride v Beograd. S svojim načinom pomlajevanja bo seznanil predvsem naše medicinske kroge.

— **Poneverba.** Cetinjski veliki župan je po časopisnih vestih poneveril 104.000 Din državnega denarja. Oblastva velikega župana že zasledujejo.

— **Katastrofalen požar v kinematografu.** V Limreku na Irskem je v nekem kinematografu izbruhnil požar; zgorelo je 47 oseb in 11 oseb je težko ranjenih.

— Španska flotilja v naših vodah. Split so obiskale tri edince španske flotilje. Vršili so se običajni oficijelni sprejemi in poseti.

— Potresi na Azorih so zahtevali številne človeške žrtve: 800 oseb je ubitih, 200 pa težko ranjenih.

— Koliko je organiziranih fašistov. Italijanski fašisti objavljajo, da imajo organiziranih 931.321 članov.

— Svetovni šahovski mojster. Na šahovskem turnirju v Zedinjenih državah je dosegel Frank Marshal naslov svetovnega mojstra.

Visoke mezde — nizki obratni stroški.

Edward A. Filene, znan že iz predvojnne dobe kot znamenit činitelj na polju mednarodne organizacije trgovskih zbornic, se nahaja od maja v Evropi, da razpravlja z merodajnimi činitelji o možnosti ustanovitve Mednarodnega zavoda za znanstveno organizacijo dela. On dosledno nastopa proti «splendid isolation» Amerike in zagovarja najširše gospodarsko sporazumevanje med narodi in to predvsem med Ameriko in Evropo. «Česke Slovo» je prineslo daljši razgovor z njim, katerega prinašamo tudi mi v izvlečku:

Prišel sem v Evropo kot optimist, poln vere in upanja v njeno srečno bodočnost. Tekom nekaj mesecev pa sem postal pesimist. Evropa boleha na težki gospodarski bolezni, katere čas sam ne bo ozdravil, če se ne bodo našla takoj dovolj učinkovita sredstva za njeno ozdravljenje.

Vse države morajo izvažati. Izvoz je nujen za vzdržanje uravnovešene plačilne bilance, za vzdržanje stabiliziranih valut, za nakup sirov in onih predmetov, katerih uvoz je brezpogojno nujen. To je dejstvo, jasno na prvi pogled. Toda, če morajo vse države izkazovati prebitek izvoza nad vrednostjo uvoza, kako se naj potem ubranimo kriz, ki se kažejo v tako strašnih pojavih, kot so 4 milijoni direktno ali indirektno podpiranih ljudi v Angliji, ki ali sploh ne dobe dela, ali pa le tako malo, da se z njim ne morejo preživeti. Takih ljudi je tudi v Nemčiji 2 milijona, njihovo število v Italiji narašča in isto velja za Švedsko, Finsko — sploh tako rekoč za vso Evropo.

Tako prihajamo do položaja, da mora industrija delati brez dobička, samo da obdrži stare odjemalce. Politične krize slede druga drugi, vlade padajo, nikjer v življenju ni stabilnosti in — kar je najbolj žalostno — stotisoči, milijoni ljudi poginjajo.

In vedno glasneje in glasneje slišimo glasove: Producirati morate še ceneje in še ceneje. Delo mora biti najcenejše od vsega. Sicer izgubimo ves kapital in z nami bo definitivno konec.

In na ta argument se vedno stereotipno odgovarja: Znižajte mezde! Toda nikdo ne pove, da kričanje po nizkih mezdah ni upravičeno. Nizke mezde sicer silno poslabšajo gospodarski položaj najširših vrst, toda zato produkciji prav nič ne pomagajo. Ne bodo prodajale poceni in ugodno one države, v katerih se bodo znižale mezde, temveč one države, ki bodo vpeljale najboljše in najpopolnejše delovne metode.

Mogoče je, da bo Češka ena izmed teh držav, ker je ona ena prvih držav, ki je začela z znanstveno organizacijo dela. Imate lepo razvijajočo se Masarykovo akademijo dela in Češkoslovaški komite za znanstveno organizacijo. In kar je glavno: dovolj razumevanja v vseh vrstah.

Toda zdaj se, da imajo drugod za metode racionalizacije dela še mnogo več razumevanja. Vzemite n. pr. Nemčijo. Tam so ustanovili «Reichskuratorium für Wirtschaftlichkeit», ki je popolnoma avtonomen organ, katerega člani so vodilni moške iz vseh razredov — industriji, mali trgovci, zastopniki strokovnih

organizacij, bančniki itd. Vlada ta kuratorij podpira z vsemi sredstvi. Daje mu 4.200.000 mark letno podpore in mu pomaga povsod, kjer je treba. V Nemčiji so namreč spoznali, da je nevarnost strašnih kriz, vodečih k propasti, neobičajno velika in blizu. Nujno je, da se tudi drugje zavedo velikosti te nevarnosti in da na drugi strani pravilno zapopadejo pravi pomen znanstvene organizacije dela za politično, socialno in gospodarsko izgradnjo

države. Znanstveno organizacijo dela je treba podpirati zelo intenzivno.

In zavedati se je treba dalje, da ni ogrožena samo Evropa, temveč tudi Amerika. Amerika se je preodebelila od mrtvo ležečega zlata in bogastva, zaprla se je v ponosno zavest nekake «splendid isolation», t. j. «plemenite samotnosti». Ne zapopada, da se ta plemenita samotnost lahko izpremeni v «suicidal isolation» — «samomorilno samotnost».

Ustvarja se Mednarodni zavod za znanstveno organizacijo dela. Ali je potrebno dokazovati njegovo brezpogojno nujnost? Ali je potrebno dokazovati, da je treba seči po metodah racionalizacije produkcije in distribucije čimprej?

Izgledi so žalostni. Toda ničesar še ni izgubljenega! Potrebno je samo, da se ne vdamo brezbrčnosti in malomarnosti. Treba je pravilno računati in izvajati veliki ukaz sedanjih dobe: Visoke mezde — nizke cene, visoki dobički — nizki obratni stroški!

Dopisi.

MARIBOR. V št. 35 «Nove Pravde» je izšel pod naslovom «Ženski svet» članek «Ali je vaš mož zavarovan?». K članku pripominjam; Priznavam popolnoma, da je vsakega družinskega očeta njegova sveta dolžnost, na ta ali oni način štediti in skrbeti za bodočnost žene in otrok v primeru prezgodnje smrti. Mislim pa in po svoji lastni izkušnji sem prepričan, da ravno življensko zavarovanje ni pravo štedenje v korist zavarovancev, temveč le v korist zavarovalnih družb, ki na nečloveški način izkoriščajo svoje zavarovance, posebno po vojni. Prepričan sem, da ne samo jaz, ampak na tisoče sotrpinov, ki imajo danes v rokah zavarovalne pole, premišlujejo in se bridko kesajo, da so na takšen način varčevali. Kakšno vrednost predstavlja danes zavarovalna pola od sklenjenega zavarovanja pred in med vojno, naj služi sledeče v dokaz: Leta 1901. sem zavaroval prvorojenega sina (imam pa zavarovno vso družino) na življenje 24 let za 2000 kron. Letna premija je znašala 60 kron. Plačeval sem od leta 1901. do leta 1918. po 60 kron, to je 1080 kron v zlati valuti; od leta 1918. do leta 1924. pa v jugoslovanski valuti, kar znaša 360 kron. Ko je leta 1925. zapadla zavarovana vsota v izplačilo, je hotela zavarovalna družba izplačati zavarovalnino od leta 1901. do 1918. v slabi avstrijski valuti, od leta 1918. do 1924. pa v jugoslovenskih kronah (relacija 1:4). Končno se je izrazila, da je pripravljena izplačati vsoto 500 (pet sto) dinarjev. Koliko sem prištedil v 24 letih, si vsak lahko izračuna. Za eno letno premijo pred vojno, to je za 60 kron, si je človek lahko kupil eno obleko, za 24 takih premij pa bi dobil 500 Din,

za katere se danes kupi ene hlače. — Zavarovalne družbe so imele ves kapital naložen v posestvih in palačah, ki reprezentirajo danes napram vrednosti pred vojno velikansko premoženje (najmanj petdesetkratno), svoje zavarovance pa hočejo oškodovati na ta način, da bi jim izplačale predvojno zavarovalnino v sedanji slabi valuti. V tem oziru so si vse zavarovalne družbe enake, pa naj bodo tega ali onega imena. Tožba za izplačilo zavarovalnine v zlati ali vsaj dinarski valuti od nominalne čaka pri merodajnem sodišču pravičnega sodnika, da obsodi zavarovalno družbo in zaščiti zavarovance pred takim izkoriščanjem. O zaupanju napram zavarovalnicam in načinu štedenja pa naj vsak zase premišluje in se izrazi tudi v listu. F. F.

DOLNJI LOGATEC. Podružnica SSD «Unija» pridobiva vedno nove člane. Odbor je zelo agilen in se ne straši nobenega truda in boja, ki ga ima z nasprotniki. Delodajalci so posebno zadnji čas postali agresivni proti naši organizaciji. Neki delodajalec je pred dnevi celo izjavil, da je boljše zapiti denar kakor pa plačevati prispevke za našo organizacijo. Res lepe pojme ima o delavski organizaciji. Pa saj ni čuda. Dotični delodajalec je rad ponoči korajžen, z revolverjem strelja po vasi, da se ljudje upravičeno zgražajo nad gospodom, ki ni gospod, če se tako obnaša. Zato nas znani delodajalec ne bo učil, kaj je prav in kaj ne. Mi delavci se prav dobro zavedamo, kaj pomeni za nas organizacija. Še bolj redno bomo plačevali svoje članke prispevke, da bo organizacija močnejša in da bo znani delodajalec še bolj — nejevoljen.

Pogovor o tem in onem.

Italijansko izseljevanje.

Prebivalstvo Italije naraste letno za 400.000 oseb in ker gospodarska podjetnost ne narašča v isti meri, je jasno, da je treba prebitek ljudi usmeriti v druge države. Pred vojno je izseljevanje bilo usmerjeno po večini v Zedinjene države severoameriške in Argentinijske, kamor se je letno izselilo do pol milijona ljudi. Sedaj se je to število zaradi prepovedi Zedinjenih držav znatno znižalo. Zaradi tega išče Italija ozemlja, kamor bi spravila svoj ljudski prirastek.

Italijanski izseljeniki so pred vojno nalagali v domače denarne zavode letno do 600 milijonov zlatih lir, kar je bil glavni vzrok aktivnih italijanskih plačilnih bilanc. Sedaj bi bili ti vreli toliko bolj potrebni, ker se kurz lire opasno maje. Po uradni statistiki znašajo številke italijanskega izseljevanja v zadnjih treh letih: leta 1923.: 403.653 oseb, leta

1924.: 401.883 oseb in leta 1925.: 312.398 oseb. Medtem ko je izseljevanje prej, kot že povedano, smerilo v Ameriko, se je razdelilo sedaj v dvoje tokov: v prekomorske pokrajine in na celino.

Leta 1923. je odšlo v prekomorske pokrajine 177.853 oseb, na celino 225.800, leta 1924. v prekomorske kraje 130.779, na celino 271.089, leta 1925. v prekomorske kraje 104.781, na celino 207.717 oseb.

Torej odhaja v prekomorske kraje samo ena četrtina predvojnega števila in glavni del emigracije je usmerjen v bližnje celinske države in na bližnji vzhod.

Niti povojni razvoj italijanske industrije ni mogel zaposliti in obdržati delovne sile doma; ker je v industriji zadnji čas nastopil zastoj in zaradi tega brezposelnost (koncem marca 110.000 oseb), je vlada primorana najti in odpreti izhod za svoje izseljeništvu. Največje število italijanskega delavstva je po vojni zaposlila Francija, čeprav ne pod

tako ugodnimi pogoji, kot Severna Amerika pred vojno. Toda kriza v Franciji ovira nadaljnje zaposlovanje tujega delavstva v dosedanji izmeri. Italija se vsled tega trudi, da bi prebitek svojih delovnih sil namestila v Jugoslaviji. V tem stremjenju je sklenila netunske konvencije, ki dovoljujejo priseljevanje italijanskega delavstva v našo državo. Če bo narodna skupščina te konvencije sprejela, bo ogrožena zaposlenost domačega delavstva, ker je italijanski delavec v svojih mezdah zahteval skromnejši od našega. Posledice konvencij bi se posebno žalostno pokazale v podjetjih, ki delajo z italijanskim kapitalom. In takih podjetij je precej, posebno v Dalmaciji. Vsled tega je jasno, da se naše delavstvo upira sprejemu netunskih konvencij, seveda najbrž zaman.

Svarilo pred potresi.

Dr. W. Andersen piše, da silni potres na otoku Rhodrs samo vsled tega ni zahteval nobenih človeških žrtev, ker se je prebivalstvo po nekaj manjših predhodnih stresljajih takoj izselilo iz ogroženih krajev in mest. Učenjak pravi, da se tako rekoč pred vsakim potresom pojavijo manjši tresljaji. Leta 1868. so našli pri potresu na Havajskem otočju preko 2000 tresljajev. Leta 1870. in 1873. so se v Fokidi na Grškem ponavljali sunki vsake tri sekunde in so jih našli preko pol milijona, od katerih jih je pa samo 300 povzročilo znatnejšo škodo. Časopisje je poročalo samo 35 najmočnejših sunkov.

Tudi potres na Švedskem leta 1904. pomenja le glavni sunek med številnimi stresljaji, ki so se vrstili od 10. do 28. oktobra.

Nepozabljenemu potresu v San Franciscu leta 1906., pri katerem je v eni sami minuti poginilo 700 ljudi in ki je povzročil škodo za preko 400 milijonov dolarjev, je tudi še isti dan sledilo 50 potresnih sunkov.

Prvi sunki so običajno najslabotnejši, kar prizadeti krajem se omogoča rešitev. Zalibog pa ni to pravilo brez izjem in ravno v San Franciscu je bil prvi sunek najsilnejši.

Tudi v Caracasu leta 1812. in Zagrebu leta 1880. je bil prvi sunek najjačji, medtem ko je grozni potres na Japonskem leta 1923. javljajo več slabotnejših predhodnih sunkov, dokler ni prišlo do glavnega sunka, ki se je dan pozneje ponovil. Popolnoma brez predhodnih sunkov je prišel leta 1755. potres nad Lisabono, ki je mesto tudi popolnoma uničil.

Prijatelj.

Najti resničnega, iskenega in nesebičnega prijatelja je prav tako težko, kot najti čist studentec v saharški puščavi ali zlato žilo v visokih Acedah. Pravi prijatelj je dragocenejši od bisera, za katerim se potaplja izkušeni plavač v morske globine, ne oziraje se na nevarnosti, ki mu groze od vseh strani. Malokdo se more postaviti s tem, da ima dobrega, zvestega prijatelja.

Če se vam torej kdaj posreči najti takega dobrega prijatelja, ne oklevajte privezati ga nase z nevidnimi vezmi in potrudite se, da mu ne bo nikdar žal, da vam je posvetil svoje zaupanje in svoje čisto prijateljstvo.

Nešetokrat je prijatelj boljši od brata in sestre. Nanj se navadno lahko bolj zanesemo nego na svoje najbližje krvne sorodnike.

Ni brez zanimivosti, da moški lažje najde dobrega prijatelja, kakor ženska prijateljico. Prijateljica v pravem pomenu besede je bela vrana;

morda se niti ne sme govoriti o resničnih prijateljih. Morda je kriva temu gotova nestrpljivost, ki je lastna ženskam, morda pa radi ljubezni do moškega in zakona pozablja na tovarišice iz dekliške dobe in šole. O ostalem je to opravičilo zelo verjetno. Može imajo vedno več možnosti in interesa vzdrževati stike iz svojih mladeniških let.

Dnevnik deklet so polni ljubezljivih in naivnih verzov, ki opevajo verno prijateljstvo. Toda pri teh pesmicah navadno tudi ostane.

Dnevnik je pri fantih redek pojav. Oni ne obljublajo svojega prijateljstva v verzih sredi rožnatega venčka v dnevniku, njim zadostuje stisk roke, pomemben pogled in tekom življenja neenkrat dokažejo, da je njihovo prijateljstvo mramornat steber, ob katerega se dá vedno varno opreti.

Pravijo, da je zvesto prijateljstvo dar božji. Morda je na tem nekaj resnice. Prijateljstvo brez sebičnosti je sreča. Vsled tega cenimo prijatelja, ki ljubi nas in ne morda našega imena, našega denarja, našega vpliva ali naše moči. Cenimo ga, ker dobrih prijateljev se ne najde kar tako na cesti.

Žena in zakon v ljudski modrosti.

Daj Bog, da s komur k oltarju, z njim tudi v grob.

Nevesta naj bo zdrava kot riba, čista kot voda, vesela kot pomladni čas in pridna kot čebela.

Nobeden se ni še kesal zgodnjega sejanja in zgodnje ženitve.

Ko se nevesta rodi, naj ženin že na konju sedi. Oženi sina, kadar hočeš, omoži hčera, kadar moreš.

Dekle do dvanaestih let češi, do šestnajstega nanjo pazi, po šestnajstem pa se onemu zahvali, ki ne vpraša po bali.

Na hitrem konju ne jezdi roke prosit. Žena niso gosli, da bi se poigral nanje in jih obesil na steno.

Žena ni škorenj, da bi ga vrgel z noge.

Drzen je, kdor se z dvema bije; drznejši, kdor se ženi, ne da bi kaj imel.

Ženo vzemi iz sosedstva, botre kar najbolj od daleč.

Ko jemlješ hčera, si oglej mater.

Izbirnež izbirek najde.

Prva žena od Boga, druga od ljudi, tretja od hudiča.

Zabavni kotiček.

Odvetnik in mesar. K nekemu odvetniku je prišel mesar ter mu pripovedoval, da je prišla k njemu jutraj neka gospa po meso. Z njo je prišel tudi njen domači pes, zgrabil kos mesa ter ga odnesel. Seveda meso ni bilo več za rabo. Kaj imam storiti? Gospa ni hotela plačati mesa, ali naj jo tožim? — «Ne prenažite se! Morebiti je vaša stara odjemalka in vi bi jo potem izgubili. Ali poznate njenega moža?» — Mesar: «Prav dobro!» — Odvetnik: Vidite tedaj, kadar ga srečate, razodenete mu lahko, kaj se je zgodilo, in ta vam gotovo povrne škodo.» — Mesar: «Mislite?» — Odvetnik: «Seveda bo, da se izogne nepotrebnim tožnim stroškom, ker bi pravdo gotovo izgubil.» — Mesar: «Plačajte mi tedaj 15 Din odškodnine, ker to je bila ravno vaša gospa in vaš pes.» — Odvetnik mu je čisto hladnokrvno plačal zahtevanih 15 Din. Ali v malo dneh je dobil mesar račun iz odvetniške pisarne: «Za pravniško posvetovanje v moji pisarni Din 100.—».

Angeli. Katehet v šoli: «Pripovedoval sem vam, da je oče Jakob, ko je bežal pred svojim bratom Ezavom, videl v sanjah, kako so angeli gor in dol plezali po lestvi, ki je segala do nebes.» — Radovedni paglavci: «Zakaj pa niso letali, to bi bilo vendar hitreje, saj imajo peroti.» — Drugi paglavci: «Ti si pač neumen! Ali se ne domisliš, da so se ravno takrat golili?»

Pameten odgovor. Učitelj: «Povej, zakaj ne moreš užgati švedskih vžgalic, ako izgubiš škatljico!» — Učenec: «Zato, g. profesor, ker sem s škatljico izgubil tudi vžgalice.»

Kolumb. Učitelj: «Kdo je bil Kolumb?» — Učenka: «Kolumb je bil ptič!» — Učitelj: «Kako pa to veš?» — Učenka: «Oni dan sem čitala o Kolumbovem jajcu.»

Solčni mrk. Solnce je mrknilo. Sinček, ki je to opazoval, je potem prihitel k mami ter jo vprašal, kako in odkod morejo zvezdoznanci znati, kdaj solnce mrkne. «Eh, pojdi se solit, kaj ni to zaznamenovano v vsakem koledarju?»

Humor. «Humor je angelček, ki se z enim očesom smeje, z drugim pa joče.» — Jean Paul.

Humor pred smrtjo. Neki zasloveli general je v boju, zadet od krogel, dejal: «To je prva krogla, ki me je pripravila ob življenje.»

Pridiga. Kaplan je navajal v pridigi besede svetega pisma: «Kdo me more dolžiti greha?» V zadnji klopi se je naklonil boter Zemljik k svojemu sosedu ter mu dejal: «On misli, da mi v vasi nič ne vemo.»

Težavno vprašanje. V neki občini se je vršila seja občinskega odbora glede oddaje občinskega lova. Nekdo je predlagal, naj bi se dal lov v zakup domačinom. «Toda kdo nam bo pa potem plačeval škodo, povzročeno od divjačine, če bomo sami hodili na lov?» je vprašal eden navzočih. — To je pomagalo in lov se je oddal v zakup tujcu.

Pri obisku sirotišnice. Hčerka: «Mamica, tukaj je mnogo nesrečnih ljudi, zakaj pa so prav za prav ti revčki na svetu?»

Mati, članica dobroteljnega društva: «Vendar zato, drago dete, — da lahko obstoja naše društvo.»

Priporočilo. Poroke željna gospodična: «O tem, kakor pravite, bogatem trgovcu sem izvedela, da hodi vsak dan k njemu sodni eksekutor, da bi zaplenil njegove izkupičke.»

Posredovalec porok: «Seveda, gospodična, toda vedno zaman!»

On: «Torej, Anica, je to tvoja zadnja beseda, da se hočeš ločiti od mene?»

Ona: «Seveda! In vrneva si, kar sva drug drugemu dala.»

On: «Dobro! Pa začniva s poljubi!»

Koketerija.

«Oče,» je vprašala hčerka očeta, «kaj pa je to koketerija?» — «Vprašaj mamo!» ji je na to nejevoljno odgovoril oče.

Koketerija je znanstvo, pridobiti si drugo sree, ne da bi izgubil svojega.

«Poglejte, kako ona gospodična koketira z vsemi gospodi,» je dejal znanec znanecu pri neki veselici in pokazal na neko veselo punco. — «Ej, to dekle je jako solidno drugače,» je odgovoril znanec, «in koketira le s takimi gospodi, katere bi rada imela za moža.»

NAJPOPOLNEJŠI
STOEWEER

15letna garancija
šivalni stroji za šivilje, krojače, čevljarje in za vsak dom. Preden nabavite stroj, si oglejte to izrednost pri trdkih

BREZPLAČEN POUK
L. BARAGA

Šelenburgova ul. 6/l. **LJUBLJANA** Telefon štev. 980.

Tajinstveni morilec deklet. (Nadaljevanje.)

In lord Hudson čita s tresočim glasom:

«Spoštovani lord Hudson!»

Po naključju se mi je posrečilo izvabiti od služabnika in kočijaža obeh Španjolk, Manuele pl. Santos in njene prijateljice, priznanje, s katerim se odkriva vražja mreža lopovskih naklepov.

Piff, tako se imenuje Irec, je dobil od svoje gospodarice naročilo, da ukrade nakit Vaše gospodične hčerke. V to svrhu je skozi dimnik zlezel v stanovanje prijateljice Vaše hčerke, od tamkaj v spalnico Vaše hčerke, odkoder je potem odnesel nakit.

Potem je nakit — seveda po nalogu svoje gospodarice — spravil s pomočjo niti skozi zračno pripravo v oknu v spalnico poročnika Colwella tako spretno, da se je moglo domnevati, da je Vaša gospodična hčerka tamkaj izgubila nakit.

Lopovski naklep ni uspel ter se je medtem zadeva že pojasnila. Če bi pa vendar obstojal še kak dvom, ga bodo moje navedbe, za katere jamčim, za vedno odstranile.

Sedaj pa zdravstvujte! Vam in Vaši nedolžni hčerki želi vso srečo

mož s krinko.»

Beatrica prične krčevito jokati. Da, sedaj je vsak dvom odstranjen. In tudi za to srečo se ima zahvaliti tajinstvenemu možu, ki kot angel varuh čuva nad njo. Tudi lord Hudson je vidno ginjen.

«Plemenitemu možu se niti zahvaliti ne morem,» reče zamišljeno, «in vendar bi se mu tako rad zahvalil.»

«Morda ga še kdaj vidimo, papa.»

«Upajmo! Pojav te močne osebnosti mi kar ne gre iz glave, in vendar se zaman ubijam, kdo bi to mogel biti.»

Stari gospod sedaj odide. Obe prijateljici se po njegovem odhodu zopet objameta.

«Kako srečna sem sedaj!» izpregovori Beatrica, kateri rose obraz solze najblažnejšega veselja. «Oh, Konstanca, tako sem bila nesrečna, če sem se zmisllila, da težka sumnja vendar še ni popolnoma odstranjena. Toda sedaj je tudi zadnja uganka rešena, sedaj morem Edgarju zopet jasno zreti v oči. In za vse to — za vse se imam zahvaliti zagoneznemu možu.»

Še dolgo kramljata obe deklici, dokler Beatrica, ki je slučajno pogledala skozi okno, živahno ne vzklikne:

«Počakaj me tukaj, draga Konstanca, le četrte ure potrpi, potem pa pridem zopet semkaj. Edgar tudi pride danes. Kajne da ostaneš sedaj več dni pri meni?»

Konstanca prikimajo, potem pa reče:

«Oh, tu se vsaj ne čutim tako osamelo. Doma me navdajajo mračne misli in...»

Beseda ji zastane, medtem pa že smukne Beatrica z razposajenim smehljajem iz sobe. In res, ni se zmotila, v sprejemnici naleti svojega očeta in poročnika Colwella v živahnem razgovoru.

«Papa,» prosi Beatrice nežno očeta ter se priljuzneno oklene njegove desnice, «ali mi ne moreš za nekaj časa prepustiti gospoda poročnika? Imam mu nekaj prav važnega povedati.»

Lord Hudson že itak ni mogel svoji hčerki odbiti nobene prošnje, še manj pa sedaj, ko ga je tako ljubeznjivo prosila. In tako je brez nadaljnega ugodil njeni prošnji.

Beatrica odvede nekoliko začudenega poročnika v stransko sobo, ki se je o priliki obiskov uporabljala za kajenje in igranje. Poročniku ponudi stol, sama se pa vse nasproti njemu na divan.

«Poročnik Colwell,» prične Beatrica z očarujočo ljubeznjivostjo, «staviti vam imam zelo resno in usodepolno vprašanje.»

«Ampak, milostiva gospodična!»

«Tiho, ne prekinjajte me! Vprašam vas sedaj, če ljubite mojo prijateljico Konstanco?»

Mladi poročnik sedi kot okamenel.

«Milostiva gospodična!»

Tedaj pa se že dvigne Beatrica, ga prime s svojo majhno desnico za tresoč se roki in vpraša še enkrat, toda topot z mehkim, milim glasom:

«Gospod poročnik, prosim, povejte mi, kar ste že Edgarju izdali, ali ljubite Konstanco?»

Temna rdečica zalije njegova lica, potem pa obledi kot stena.

«Gospodična,» odvrne jecljaje, «sem — vse kakor sem... — toda nikdar ne bom dal izraza svojim občutkom, ki jih imam do vaše prijateljice.»

«In zakaj ne, zakaj ne?»

«Sem reven častnik,» odgovori z neizrekljivo trpkostjo, «moje pojmovanje časti mi brani, da bi se potegoval za tako premožno damo.»

«Prav tako, popolnoma prav, gospod poročnik, to pojmovanje naj ima besedo le v vašem srcu. Toda da moja ljubljena Konstanca telesno hira in morda v cvetu svoje mladosti umre le radi tega, ker mož, ki si ga je izbrala, noče izreči odločilne besede, to vas pušča popolnoma hladnokrvnega, vi žrtvujete srce, ki vas tako zvesto in resnično ljubi, svojemu pojmovanju časti.»

Sedaj skoči poročnik na nogi.

«Ne, ne, ni mogoče! Gospodična Konstanca da ljubi mene... mene?»

«Vsekakor,» odvrne Beatrica v svoji stari razposajenosti. «In ker hočeta obadva nora človeka pri tem poginuti, jaz pa tega dalje ne morem in tudi ne smem trpeti, mi ne preostaja drugega, da posredujem med vama zakonsko zvezo. Seveda, če bi se bila nekoliko bolj potrudila, bi vam bila nazadnje Konstanca sama napravila ženitno ponudbo. Ker se pa to za dobro vzgojeno, mlado deklico vendar ne spodobi, sem prevzela posredovanje.»

Mladi poročnik je naravno iznenaden po teh besedah.

«Ona me ljubi — me ljubi!» spravi jecljaje iz sebe.

«Seveda,» vzklikne Beatrica smehljajoč se, «to mi je že večkrat s solzami v očeh priznala, ker je misllila, da nič ne čutite za njo in da greste ravnodušno mimo nje.»

«Jaz — ravnodušen? Za Konstanco bi z veseljem dal vse, tudi svoje življenje.»

«Za vašo ljubezen vas bo tudi nagradila. Poznam Konstanco, kot samo sebe, gospod poročnik.»

Ona je plemenita, dobra in ljubeznjiva deklica. Nikdar ne bo iz njenih ust prišla beseda, da ste bili nekoč siromašen mož, Konstanca bi z vami, o tem sem prepričana, živela tudi v uboštvi. Ona hoče vaše srce, pozna vas kot plemenitega moža, ki ljubi in spoštuje njo samo, ne pa njenega premoženja.»

«Da, bog mi je priča, da je res tako! Toda vendar ne morem...»

«Kajpak, še prav dolgo bi morala čakati, da bi se približali moji prijateljici,» reče Beatrica smehljaje. «Moram že ostati v bližini, sicer ne bo vse življenje nič iz tega. Pojdite, poročnik Colwell, ki ste v sudanski vojni planili v najgostejšo gnečo sovražnikov, sedaj pa svojo nekdanjo drzkost popolnoma izgubili, pojdite z menoj!»

Beatrica ga prime za roko ter ga potegne za seboj, četudi se nekoliko brani. Sedaj stojita v prednji sobi, skozi katero se pride v njeno sobo.

«No, stopite v sobo,» šepne Beatrica tiho, «upam, da vas potem vidim srečnega, ko pridete iz sobe. Stopite notri,» nadaljuje Beatrica z ljubkim, zapovedujočim naglasom, «gospod poročnik, ali hočete res s silo onesrečiti dvoje človeških src?»

Sedaj odgrne Beatrica nalahko zastor pred vrati in potisne poročnika Colwella tako rekoč s silo v sobo. Mladi poročnik si v tem trenutku želi, da bi bil daleč proč, na bojnem polju. Oči skoro poveša k tlom. Kajti v sobi sedi ona, katero tako iskreno ljubi. Njegovega vstopa ni niti opazila. Sanjavo podpira z desnico glavo ter obrnjena s hrbtom proti njemu štrli v žarečo žrjavico v pečli.

Poročnik stoji še vedno nepremično. Tedaj pa nenadoma čuje tih, toda globok vzdih, ki se izvije mladi deklici iz prsi. Tudi opazi, da je s tresočo roko izvlekla robec iz žepa ter si naglo otrla solze. Nič več ne more vzdržati na svojem mestu. Tiho stopi naprej, na mehkem pogrinjalu ni čuti njegovih korakov, par sekund je še vedno neodločen, potem pa poklekne poleg nje, ustnice pritisne na njeno ročico.

«Konstanca,» šepčejo njegove ustnice vzhičeno.

Konstanca komaj slišno vzklikne ter napravi kretnjo, kot da se hoče dvigniti in zbežati. Toda že hip nato se ga oklene okrog vratu ter ga vroče poljubi.

«Dragec, končno si vendar prišel!» dihne Konstanca v svoji sreči.

Zastor pri vratih se nalahko zagiblje, Beatrica je od zunaj vse opazovala. Sedaj se odstrani, da ne moti srečne dvojice v njegovi mladi sreči.

Kje je Tereza?

Tovariši moža s krinko so Manuele naglo odvedli proti reki. Kljub temu, da je imela obraz zakrit, si je vendar lepa Španjolka na jasnem, kaj se godi okrog nje. Niti hip ni v dvomu, da so jo spravili na zagonetno ladjo, o kateri ji je Tereza že toliko pripovedovala. Mrzel pot jo obliva pri misli, kake muke in trpljenje jo najbrž čakajo v železni ječi, iz katere je vsak pobeg nemogoč. (Dalje prih.)

Lastnik in izdajatelj Rudolf Juvan v Ljubljani.

Urednik Franjo Rupnik v Ljubljani.

Tiska Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani (odgovoren Miroslav Ambrožič).

Najboljša kolesa in šivalni stroji

so edino

PETELINČEVI

znamke

Gritzner, Adler, Phönix

za dom, obrt in industrijo. Brezplač pouk, ugodni plačilni pogoji, večletna garancija.

Od dobrega najboljši je švicarski pletilni stroj „Dubied“

JOSIP PETELINC, LJUBLJANA

blizu Prešernovega spomenika za vodo.

Naročajte in zahtevajte

Novo Pravdo!

KRAVATE,

ovratnike, naramnice, srajce, nogavice, nahrbtnike in palice, modno blago, toaletne potrebščine, jedilno orodje ima v bogati izbiri in po najnižjih cenah edino

Josip Petelinc Ljubljana

blizu Prešernovega spomenika ob vodi.